

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Theologicae Quibus exhibentur quaedam
Observationes circa aliquot Propositiones De Furto,
Compensatione Occulta, & Restituzione, Inter LXV. A SS.
Domino Nostro Innocentio XI. Condemnatas**

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1684?]

Conclusio Tertia. Baunius approbat doctrinam Propositionis 38. minuta auferendo pervenitur ad mortale, in furto tria consideranda sunt ut gravitas ejus cognoscatur. Utiliter nos latet an quædam ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-40553

C O N C L U S I O T E R T I A.

Baunius approbavit doctrinam Propositionis 38. minuta auferendo pervenit
ad mortale, in furto tria consideranda sunt ut gravitas ejus cognoscatur.
Utiliter nos latet an quædam furtæ sint tantum venialia. Hæc uti & alia
venialia multis titulis sunt cavenda.

§. 1.

Offenditur quod Authores Speciminis non rectè excusent Baunium circa doctrinam Propositionis 38.

Propositio 38. inter condemnatas ab Innocentio XI. est : Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere, quod ablatum est per parva furtæ, quantumcumque sit magna summa totalis. Adversarii in famoso Specimine queruntur, quod Author libelli famosi, ut ipsi vocant, *Theologie Morale des Jésuites*, hanc Propositionem tribuat Stephano Bauno. De quo ipsi his verbis : " Baunius ibi in re disputatissima inter Theologos hoc unum definit, quod , ultimum furtum minutum, quo completur damnum grave non sit peccatum mortale. , Mox vero ait, inde quosdam confidere non esse obligationem gravem restituendi sum , mam minutis furtis acceptam, de quo ipse nihil decernit. , Hæc Adversarii in specimine. Justane, an injusta sit hæc querela, mox videbimus. La Morale des Jésuites ex Baunio allegat hæc : Furtum ultimum quod supponitur esse minutum, sicut illa quis præcesserunt, non est nisi veniale. Progreditur Baunius : Sa verbo, FURTUM, num. 8. superstruit huic fundamento quod ille, qui per vices pauca alicui furatus est, cum ad notabilem quantitatatem pervenerit, non est obligatus sub poena damnationis eterna aliquid restituere : Et ratio, inquit Bau : est fortis, quia nullus tenetur sub poena damnationis eterna reparare injuriam cuius causa existit, quando injuriam inferendo non peccavit nisi venialiter, quandoquidem talis obligatio non sit effectus alterius culpe quam mortalis. Hæc la Morale des Jésuites ex Baunio videat nunc Lector quam frivolum sit, quod Adversarii Baunium hic excusare voluerint : Numquid enim Baunius Socii fui doctrinam approbat, dum pronuntiat quod ratio ab illo assignata fortis sit, & insuper rationem à Sa allegatam confirmat, dicendo, quod nullus teneatur sub poena damnationis eterna reparare injuriam cuius causa existit, quando injuriam inferendo non peccavit nisi venialiter. Numquid enim clarissimum est quod juxta Baunium, ultimum furtum non sit nisi veniale? adeoque consectarium est, quod secundum Baunium, si non peccet mortali , qui per minuta furtæ aufert ex. gr. mille florenos : item quod mille florenos sic auferens non sit obligatus sub poena damnationis eternæ aliquid restituere, quandoquidem (verbis Baunii loquor) talis obligatio non sit effectus alterius culpe quam mortalis.

§. 2.

Evidens est quod minuta auferendo posse perveniri ad peccatum mortale: plus tamen tunc ordinariè requiritur ad mortale quam si una vice summa aliqua auferatur ab uno.

Pro certo habendum est, quod furtæ minuta*, sicut possunt perducere ad summam notabilem, ita quoque possint perducere & inferre quod committatur peccatum mortale: nam ejusmodi homines volunt saltē interpretativē auferre summam notabilem: minor nihilominus summa sufficit ad peccatum mortale ceteris paribus, dum unā vice ab eodem aufertur quam dum minuta à diversis & ex occasione auferuntur usque ad summam notabilem sine expressa intentione auferendi summam notabilem. Cujus ratio est quod in priori casu rationabiliter unus ille sit magis invitus quam in posteriori simul omnes. Deterius

rius etiam est, cæteris rursus paribus, malum aliquod velle expresse ex. gr. ablationem summæ notabilis, quam velle solum interpretativè. Nam sicuti majoris malitiæ est expresse velle offendam Dei que in actu peccaminoso invenitur (hoc enim velle est Deum odire) quam illam offendam velle solummodo interpretative, prout vult omnis peccator, ita quoque servata proportione non autem paritate, peius est actum peccaminosum velle expresse quam eum velle solum interpretativè. Quod de volente actum expresse & volente interpretativè diximus, locum etiam habet in volente expresse aliquam circumstanciam ; ex. gr. quantitatem, & volente illam solum interpretativè.

§. 3.

Pro gravitate furorum ritè ponderanda, ex parte materiae consideranda quantitas: ex parte ejus à quo auferatur, quantum sit invitus: ex parte auferentis quomodo infurm influat.

EX dictis anteriori §. conficitur, quod pro ritè formando judicio de furto, num sit mortale an veniale, tria sint consideranda, nimirum ex parte rei ablatæ, ejus quantitas aut valor; deinde ex parte illius à quo res auferatur, an multum an parum sit invitus, rationabiliter scilicet: denique ex parte auferentis, qualiter hic influxerit in ablationem, puta an directè an interpretativè; quorum utrumque, & præcipue interpretativè, item admittit suum magis & minus: contingit etiam aliundè ut magis aut minus furtum res aliqua auferatur.

Quod quantitatem sive valorem rei ablatæ attinet, dicendum videtur, dari aliquam quantitatem, quæ sive à paupere, sive à divite; sive etiam à ditissimo auferatur, sufficiat ad mortale peccatum; quod nimirum per tantæ rei ablationem injustam, tam graviter impingatur in justitiam æternam, ut propterea committatur peccatum mortale; et si juxta moralem loquendi modum, ditissimus parum aut nihil incommodi ex tantæ rei ablatione patiatur.

Dum is à quo res auferatur rationabiliter magis est invitus, ablatio est magis culpabilis: hinc facilius contingit peccari mortaliter auferendo à pauperiori, quam auferendo à ditioni, cæteris nimirum paribus.

Si auferens magis voluntariè influat in ablationem, ablatio est magis culpabilis, adeoque facilius mortalis: non solum si voluntarium directè comparetur ad voluntarium interpretativè, sed etiam si unum voluntarium interpretativè, quod est magis voluntarium (quod variis titulis fieri posse colligitur ex Thesibus nostris de Luxuria & Abortu), comparetur ad aliud voluntarium interpretativè, quod minus est voluntarium: simile quid potest habere locum, licet rarius, inter duo voluntaria directè, sed unum magis, alterum minus directè. Clarum etiam est, quod quo res magis furtum auferatur (ut si unus auferat nummum ex arca, alter fructus tantumdem valentes ex horto) eo furtum sit gravius & facilius mortale.

§. 4.

Vitiliter nescitur quænam præcisè, ut aiunt, requirantur ut furtum sit mortale; idem obtinet in multis aliis peccatis.

QUæ Paragrapho superiori dicta sunt, satis ostendunt difficillimum, ne dicam impossibile esse definire, quænam præcisè, ut aiunt, requirantur ut furtum sit peccatum mortale; id est, quænam ita requiratur, ut minus non sufficiat: imo ne quidem istud definiri potest, ex parte materiae, dicendo quæ quantitas ad mortale ita requiratur ut minor non sufficiat: quod non solum in furtis sed etiam in aliarum specierum peccatis frequenter locum habet. "Sicuti Medici de multis morbis certi sunt, quod per seipso lethales sint,"

, 88

„ & de multis , quod soli mortem non adferant : at de plerisque incerti , sintne mortiferi
„ an non , ita nos scimus multa peccata (quæ morbi sunt animæ) talia esse , ut excludant
„ hominem à vita æterna : multaque non esse tam gravia : de multis vero an venialia
„ sint , difficillimum est invenire , periculosisimum definire. Ego certè (ait Augustinus
„ lib. 21. de Civitate Dei capite ultimo) usque ad hoc tempus , cum inde satagarem , ad
„ eorum indaginem pervenire non potui. Et fortassis propterea latent ne studium pro-
„ ficiendi ad omnia peccata cavenda pigrescat . „ Haec tenus Augustinus. Liceat ergo nobis
ad imitationem S. Augustini specialiter de furtis , potissimum ex parte materiæ , dicere ,
quædam scimus esse venialia , & præterea sunt alia , de quibus mortaliane an venialia sint
utiliter nos latet , ut hæc tanto magis caveamus. Duo hinc collige ; 1. quod animarum
directores debeant sèpè fateri sese latere an hoc illudve de quo interrogantur sit pecca-
tum mortale an veniale tantum . 2. Collige , quod Confessio istius nescientiae sit utilis
talia interrogantibus : nam hoc solum , quod dubium sit an hoc illudve sit mortale ; an
veniale tantum , abundè sufficit , ut vel ideo caveatur.

§. 5.

*Qui in omnibus pañim definire audent hoc est mortale , hoc est veniale tantum , fa-
teri debent se esse Augustino doctiores vel esse præsumptuosos.*

EX dictis anteriori Paragrapho collige quod Doctores aut animarum Directores , qui
passim in omnibus definire audent hoc est mortale hoc veniale tantum , admittere de-
beant , quod ipsi vel sint doctiores quam fuerit August. vel præsumptuosi ; quia cum pro-
fiteantur sese super istis questionibus scire tam multa quam latuerunt Augustinum , necessum
est ut istud audent vel ex scientia majori quam habuerit Augustinus , vel quod verius est ,
ex temeritate quâ , licet Augustino tantò inferiores , præsumunt definire quod ipse agnosce-
bat sibi esse periculosisimum. Et hæc quidem non minus in periculum aliorum , quam
cum periculo sui : siquidem dum populus illorum autoritate persuasus & sèpissimè de-
ceptus , credit esse venialia tantum , quæ judicio divino reverâ mortalia sunt , facile pro-
venialibus frequentat mortalia , maximè cum iidem illi sive Doctores sive animarum Direc-
tores , de peccatis quæ ipsi dicunt esse venialia tantum , eum in modum tractent , ut parum
aut nihil cavenda putentur : contrà quem erorem , utpote valde pernitosum , subse-
quenti paragrapho agendum est.

§. 6.

*Non solum farta venialia , sed etiam alia venialia peccata multis titulis studiosè
vitanda sunt.*

Quae sint mortifera , quæ venialia peccata , quæ levia , quæ gravia ; non humano sed
„ divino sunt pensanda judicio. Sunt enim quædam quæ levissima putarentur , nisi in
„ Scripturis demonstrarentur opinione graviora. Quis enim dicentem patrem suo , fatue , reum
„ gehennæ ignis putaret nisi veritas diceret ? huic accedit quod peccata quamvis magna &c
„ horrenda , cum in consuetudinem venerint , aut parva aut nulla esse creduntur . „ Aug. in
Enchir. cap. 78. & sequ. Facile esset ex his rursus ostendere quod de multis peccatis in-
certum sit nobis an sint mortalia , an venialia tantum ; deinde in multis sufficere
illam incertitudinem , ut saltem eo titulo vitentur : verum hic titulus non magnæ confi-
derationis est apud eos , quibus juxta generale suum principium de usu probabilium , actio
probabiliter , ut vocant , licita , certò est licita in praxi : & probabiliter tantum venialiter
culpabilis , certò non est in praxi nisi veniale peccatum. Hi enim suo illi principio insi-
stendo pronuntiare debent contra Augustinum , quæ sint mortifera , quæ venialia peccata ,
non Divino sed humano pensanda sunt judicio. Alia ergo motiva pro vitandis peccatis
venialibus , quæ etiam contrà illos valeant , assignabimus.

Per furtā minuta tandem perveniri ad summam notabilem, pauci negabunt, saltem jam; tum quod hoc sit in se evidentissimum, tum quod doctrina Propositionis 38. jam sit condemnata, & Bauni, ac socii ejus sa ratiunculæ ante allegatae, reverè adeò jam apparent imbecilles ut nullus eas deinceps amplexurus credatur. Porrò si per fura minuta perveniat tandem ad summam notabilem & ideò ad peccatum mortale, nemo dubitare potest, quin vel eò titulò sint cayenda fura minuta & specialiter eorum multitudo. Purabit forte aliquis, nos hinc inter modum quo fura minuta ducunt ad peccatum mortale, isthinc inter illum modum, quo alia peccata venialia disponunt ac perducunt ad mortale peccatum, velle afferere omnimodam ac Metaphysicam paritatem: nequaquam hæc est mens nostra: sufficit namque nobis istud quod omnes concedere debent, quod nimur quodlibet peccatum veniale, quantum est de se, augeat cupiditatem, & dum continuò augetur cupiditas tandem superatur charitas, atque ita in corde prædominatur amor seculi; in quo amore prædominante consistere peccatum mortale jam sèpius, potissimum ex Scriptura Sacra & Aug. ostensum est.

Pro secundo motivo vitandi peccata venialia assignamus, quod peccata venialia diminuant fervorem charitatis, adeoque etiam diminuant facilitatem adimplendi præcepta sub mortali obligantia: charitas enim sola facit ut jugum Christi sit suave & onus ejus leve. Præterea peccata venialia augent cupiditatem, quæ sola facit ut jugum Christi sit durum & onus ejus ponderosum; atque hoc pacto peccata venialia adducunt difficultatem adimplendi Præcepta sub mortali obligantia. Et hæc quidem præstant venialia eò magis quò majora sunt, quò plura, & quò diutius continuata; atque eâ ratione venialia rursùs disponunt ad mortalia.

Tertiò: necesse est, ait Innocentius I. ut quò auxiliante vincimus, eò iterum non adjuvante vincamur, ita quidem, ut Augustino teste, nullum sit peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo si desit Rector à quo factus est homo. Fit ergò gratiâ & protectione divinâ ut mortalia vitemus. Porrò hâc gratiâ & protectione specialiter nos indignos reddimus per peccata venialia; potest proinde propter illa hæc nobis denegari: scimus enim, notissimis Augustini verbis loquor, gratiam Dei non omnibus hominibus dari: scimus eis quibus datur, misericordiâ Dei gratuitâ dari.

Quartò: Scriptura sacra, Sanctorum exempla, & propria experientia nos docent ad perseverandum in justitia esse vigilandum, orandum, & persistendum in exercitiis Fidei, Spei, & Charitatis. Vide etiam quæ Concilium Trident. Sess. 6. cap 13. requirit ad perseverandum: sed multa peccata venialia consistunt in neglectu saltem aliquo, vigilantiæ, Orationis, exercitiorum Fidei, Spei, & Charitatis & aliorum quæ veluti remedia perseverandi requirit Concilium Trident.: ergò etiam hâc ratione peccata venialia, saltem illa, disponunt ad mortale.

Ex dictis patet. quantò jure dicat Scriptura Sacra *Qui spenit modica paulatim decidet.* Conformiter Aug. Conc. 3. in psal. 118. "Quædam incautis minuta subrepunt: quæ si adversus nos colligantur, et si non singula suis motibus conterunt, omnia tamen acervo nos obruiunt... Quod intelligendum, si minuta illa negligantur. Etenim sicuti per parva furta non venitur ad mortale, si res levioribus furris sublatæ priusquam ad summam notabilem perveniantur restituantur; ita peccata venialia si non negligantur sed per actus contrarios & potissimum per pœnitentiam, sat citò retractentur ac deleantur, non perducunt ad mortale. Hinc S. Augustinus *tract. 12. in Ioan.* "Quoniam minuta plura peccata si negligantur, occidunt & prosequitur: Minutæ sunt guttae quæ flumina implent, minuta sunt grana arenæ: sed si multa arena imponatur, premit atque opprimit. Hoc facit sentina neglecta, quod facit fluctus irruens: paulatim per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhaustiendo, mergit navim. ,

C O N *